Mánudaginn 27. janúar 1997.

Nr. 23/1997. **Bertha Þórarinsdóttir**
(Björn Ólafur Hallgrímsson hrl.)
gegn
Ásgeiri Lúðvíkssyni
(Gunnar Sæmundsson hrl.)

Kærumál. Óvígð sambúð. Fjárslit.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Garðar Gíslason, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Sóknaraðili skaut málinu til Hæstaréttar með kæru 30. desember 1996, sem barst réttinum 14. janúar 1997. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 18. desember 1996, þar sem varnaraðili er sýknaður af kröfum sóknaraðila vegna ágreinings við opinber skipti til fjárslita milli málsaðila í kjölfar loka óvígðrar sambúðar. Kæruheimild er í 1. mgr. 133. gr. laga nr. 20/1991 um skipti á dánarbúum o. fl.

Sóknaraðili gerir eftirfarandi kröfur:

1. Að viðurkennt verði með dómi, að fasteignin Stjörnusteinar 7 á Stokkseyri sé eign sóknaraðila að jöfnu á móti varnaraðila.

2. Að viðurkennt verði með dómi, að helmingur andvirðis seldra hlutabréfa og greiddrar viðskipta- og skuldabréfainneignar varnaraðila hjá Vísi hf., 10.028.955 krónur, komi í hlut sóknaraðila með dráttarvöxtum frá 15. október 1994 til greiðsludags.

3. Að varnaraðila verði gert að greiða málskostnað í héraði og kærumálskostnað.

Varnaraðili krefst staðfestingar hins kærða úrskurðar og kærumálskostnaðar úr hendi sóknaraðila.

Málsaðilar hófu óvígða sambúð árið 1974, og lauk henni árið 1994. Þau áttu ekki börn saman, en fyrir átti sóknaraðili son, fæddan árið 1964. Þau stunduðu bæði vinnu utan heimilis og töldu fram til skatts sitt í hvoru lagi. Í hinum kærða úrskurði er gerð grein fyrir tekjum og eignum málsaðila í upphafi og lok sambúðartíma. Að þessu athuguðu og að öðru leyti með vísan til forsendna hins kærða úrskurðar verður staðfest sú niðurstaða hans, að ekki hafi orðið

sameiginleg eignamyndun með málsaðilum á sambúðartíma þeirra, enda verður lagt til grundvallar, að varnaraðili hafi borið útgjöld vegna heimilisþarfa að sínum hluta. Verður hinn kærði úrskurður því staðfestur.

Kærumálskostnaður verður ekki dæmdur.

Dómsorð:

Hafnað er kröfum sóknaraðila um, að viðurkenndur verði eignarhlutur hennar í fasteigninni Stjörnusteinum 7 á Stokkseyri og andvirði seldra hlutabréfa og inneignar hjá Vísi hf.

Málskostnaður í héraði og kærumálskostnaður fellur niður.

Úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 18. desember 1996.

I.

Mál þetta, sem tekið var til úrskurðar 22. nóvember sl. að loknum munnlegum málflutningi, var þingfest 28. ágúst 1996.

Sóknaraðili er Bertha Þórarinsdóttir, kt. 150345-3759, Gnoðarvogi 38, Reykjavík.

Varnaraðili er Ásgeir Lúðvíksson, kt. 240337-4449, Stóragerði 36, Reykjavík.

Sóknaraðili krefst þess, 1) að viðurkennt verði með dómi, að fasteignin Stjörnusteinar 7, Stokkseyri, ásamt bílskúr og lóðarréttindum sé eign sóknaraðila að jöfnu á móti varnaraðila. 2) Jafnframt krefst sóknaraðili þess, að varnaraðili verði dæmdur til að greiða sóknaraðila 10.028.955 kr. með dráttarvöxtum frá 15. október 1994 til greiðsludags. Þá krefst sóknaraðili málskostnaðar að skaðlausu að mati dómsins auk virðisaukaskatts.

Varnaraðili gerir þær kröfur, að hann verði sýknaður af öllum kröfum sóknaraðila í máli þessu og sóknaraðili verði dæmd til að greiða sér málskostnað að mati dómsins auk virðisaukaskatts.

II.

Málsaðilar hófu sambúð árið 1974, en varnaraðili skráði þó lögheimili sitt á starfsstöð fyrirtækisins Vísis hf. í Grindavík þar til 15. ágúst 1990, að hann flutti það í Gnoðarvog 38 hér í borg. Aðilar slitu sambúð árið 1994, og flutti varnaraðili lögheimilisfang sitt frá sóknaraðila 31. maí 1995. Hinn 27. nóvember 1995 barst Héraðsdómi Reykjavíkur krafa sóknaraðila um opin-

ber skipti til fjárslita milli sambúðaraðila. Þeirri kröfu mótmælti varnaraðili, og var leyst úr þeim ágreiningi í máli nr. Q-19/1995, þar sem krafa sóknaraðila var tekin til greina með úrskurði, upp kveðnum 31. janúar 1996, sem staðfestur var með dómi Hæstaréttar 7. febrúar 1996. Var Skarphéðinn Þórisson hrl. skipaður skiptastjóri búsins, og með bréfi skiptastjórans til dómsins, sem barst 29. júlí 1996, vísar hann ágreiningi aðila til úrskurðar um, hvaða eignir skuli koma til skipta. Jafnframt kom fram hjá skiptastjóra, að hann teldi ekki nauðsyn á, að búið ætti aðild að málinu. Af þessu tilefni var boðað til þingfestingar ágreiningsmálsins og aðild ákveðin þannig, að Bertha Þórarinsdóttir yrði sóknaraðili og Ásgeir Lúðvíksson varnaraðili.

III.

Sóknaraðili kveður aðila ekki hafa átt fasteign eða aðrar eignir, sem eitthvert fjárgildi hefðu, við upphaf sambúðar utan það, að varnaraðili hafi verið einn eigenda Vísis hf. og starfað við það fyrirtæki, sem hafi stundað fiskverkun í smáum stíl í Grindavík, en hún hafi starfað hjá SÍS. Þau hafi tekið íbúð á leigu að Gnoðarvogi 38, Reykjavík, og skömmu síðar hafi hún keypt hana af borgarsjóði Reykjavíkur sem einstæð móðir og greitt hana með viðtöku lána við Byggingarsjóð ríkisins og borgarsjóð og eigin lántökum.

Í upphafi sambúðar og oft eftir það hafi komið til umræðu gifting aðila, en aldrei hafi þó orðið af henni af ýmsum ástæðum, sem hafi aðallega snúið að varnaraðila. Hafi sambúð aðila þróast svo sem þau væru hjón og þau haldið sameiginlegt heimili allan sambúðartímann, stutt hvort annað með fjárframlögum og bæði verið útivinnandi meira og minna allan sambúðartímann. Sóknaraðili hafi séð um allt heimilishald, sem hafi verið sameiginlegt. Þá hafi varnaraðili gengið dreng sóknaraðila í föður stað, og til hafi staðið hjá aðilum að reisa saman hús í Grindavík og þau í því skyni fengið úthlutað lóð að Efstahrauni 24, Grindavík.

Við lok sambúðar hafi eignir og skuldir aðila verið eftirfarandi:

Eignir.

Fasteignir:

Sóknaraðili eigandi íbúðar að Gnoðarvogi 38, Reykjavík, fasteignamat 5.024.000 kr. Varnaraðili eigandi Kleppsvegar 150, Reykjavík, fasteignamat 1.191.000 kr., og Stjörnusteina 7, Stokkseyri, fasteignamat 3.964.000 kr.

Bifreiðar:

Varnaraðili eigandi HH-791 og Ö-9598, að verðmæti 970.000 kr. Bifreiðin A-11958 keypt eftir sambúðarslit 20. desember 1995.

Verðbréf og peningar:

Varnaraðili:	Bankainnstæður	kr.	11.118.141
	Verðbréf	kr.	19.870.062
	Hlutabréf	kr.	42.932
	Samtals	kr.	31.031.135

Skuldir.

Skuldir sóknaraðila samkvæmt tveimur veðbréfum, hvílandi á Gnoðarvogi 38, Reykjavík, samtals að fjárhæð 703.304 kr.

Skuld samkvæmt verðbréfum Lífeyrissjóðs Vesturlands og Lífeyrissjóðs Dagsbrúnar og Framsóknar, hvílandi á Gnoðarvogi 38, Reykjavík, óviðkomandi sóknaraðila, þar sem um lánsveð sé að ræða.

Skuldir varnaraðila samkvæmt þremur verðbréfum, hvílandi á Stjörnusteinum 7, Stokkseyri, samtals að fjárhæð 846.749 kr.

Sóknaraðili kveður fyrri lið dómkröfu sinnar lúta að því, að við fjárskipti vegna sambúðarslita aðila verði viðurkenndur réttur hennar til jafnrar hlutdeildar í fasteigninni Stjörnusteinum 7, Stokkseyri, á móti varnaraðila að teknu tilliti til áhvílandi skulda, þar sem eignin hafi orðið til á sambúðartíma aðila fyrir framlög beggja.

Upphafleg krafa sóknaraðila samkvæmt 2. lið nam 12.301.748 kr., en var lækkuð í 10.028.955 kr. við munnlegan málflutning. Því til skýringar var bókað eftir lögmanni sóknaraðila: „Árið 1972 eignaðist varnaraðili 37.500 kr. (25%) í Vísi hf., sem gerði út einn eikarbát. Árið 1981 jók hann hlutafé sitt í Vísi hf. í 99.000 kr. (greitt að nafnverði), jók hlutafé um 61.500 kr. eða 62% og átti eftir aukningu 33% í Vísi hf. Hver króna við sölu 1989 metin á 121,21 kr., sem merkir, að aukningin, þ. e. 61.500 kr., var seld á 7.454.415 kr., en helmingur af því er 3.727.207 kr. + helm. inneignar hjá félaginu, 3.449.094 kr. + helm. skuldabréfaeignar hjá félaginu, 2.852.654 kr., samtals 10.028.955 kr."

Sóknaraðili kveður við fjárskipti aðila vegna slita á óvígðri sambúð ekki gilda neinar skráðar réttarreglur, heldur hafi þær mótast í tímans rás og dómstólar lagt þær til grundvallar um slík skipti og um það myndast nokkuð föst dómvenja. Um slík skipti fari að meginstefnu til eftir almennum reglum fjármunaréttarins, en eðli máls samkvæmt sé ekki eiginlegt fjárfélag með sambúðaraðilum (félagsbú) og fjárslit samkvæmt 100. gr., sbr. 104. gr. skiptalaga, því hugtak um fjárhagslegt uppgjör aðila við slit sambúðar.

Við slíkt uppgjör hafi dómstólar án tilvísunar til settra lagareglna horft fram hjá formlegum eignarheimildum og skattskýrslum, til að sanngjörn niðurstaða fáist, og litið heildstætt á málið með tilliti til hagsmuna aðila eftir sambúðarslit, fyrirætlanir o. fl. Hafi þá aðallega verið horft til fjárhags

aðila, lengdar sambúðar, framlaga aðila beint, t. d. atvinnutekna, og óbeint, þ. e. framlaga til heimilis með vinnu, fjár til framfærslu o. s. frv. Séu þessi sjónarmið áréttuð í greinargerð með lögum nr. 13/1986, sem breyttu 90. gr. eldri skiptalaga, er núgildandi lög byggja á, sbr. greinargerð með 100. gr. laga nr. 21/1991.

Krafa sú, sem sóknaraðili hafi sett fram, hvíli á þessum sjónarmiðum og skattframtölum aðila, en við sambúðarslitin í október 1994 hafi varnaraðili verið þinglýstur eigandi Stjörnusteina 7, Stokkseyri, og jafnframt haft undir höndum söluandvirði hlutabréfa í Vísi hf., sem hann hafi verið skráður fyrir, svo og greidda viðskiptainneign hjá félaginu í formi peninga og skuldabréfa. Eigi þessar eignir undir skiptin skv. 104. gr. skiptalaga, en eðli máls samkvæmt eigi reglur um séreignarfyrirkomulag við hjúskaparslit ekki við, sem kveðið sé á um í lagagreininni.

Telur sóknaraðili, að sanngirnisrök mæli með kröfu sinni, en um óvenjulegt mál sé að ræða, þar sem sambúð aðila hafi staðið í tuttugu ár og fjárfestingar þeirra ávallt gerðar með það í huga, að um sameign væri að ræða, enda sambúðin hugsuð sem undanfari hjónabands.

Sóknaraðili hafi séð um allt heimilishald, en varnaraðili verið að byggja upp fyrirtæki sitt suður með sjó og eytt í það miklum tíma. Þá hafi sóknaraðili unnið fyrir tekjum utan heimilis á sambúðartíma. Full fjármálaleg samstaða hafi verið með aðilum og þau styrkt hvort annað með fjárframlögum eftir þörfum og fjárhagur þeirra verið meira og minna sameiginlegur og samofinn. Hafi í raun mestallt fé þeirra farið til sameiginlegra þarfa og sameiginlegra fjárfestinga. Báðir aðilar hafi aflað tekna, en meginhluti tekna sóknaraðila hafi farið til heimilis og afborgana lána á Gnoðarvogi 38, Reykjavík. Hafi sóknaraðili m. a. unnið á árunum 1981-1987 hjá Vísi hf., þegar fyrirtækið hafi verið að eflast, og styrkt varnaraðila í þeirri uppbyggingu, enda hafi hún litið svo á, að um sameiginlega fjárfestingu væri að ræða og báðir aðilar nytu góðs af því með batnandi afkomu þess félags.

Af framangreindu telur sóknaraðili sig hafa öðlast hlutdeild í þeirri sannanlegri eignarmyndun, sem orðið hafi á sambúðartíma, og gerir kröfu um að fá í sinn hlut helming þeirra verðmæta, sem ágreiningur er um. Sérstaklega bendir sóknaraðili á það, að hlutabréfaeign varnaraðila í Vísi hf. hafi orðið til á sambúðartíma og í upphafi verið lítils virði. Á sambúðartíma hafi fyrirtækið eflst mjög, m. a. fyrir tilstilli sóknaraðila, og vaxandi inneign varnaraðila hjá félaginu sýni það. Sé ljóst, að sóknaraðili hafi með framlögum sínum og vinnu á heimili gert varnaraðila kleift að auka við eignir sínar, svo sem gögn málsins beri með sér. Geri sóknaraðili kröfu til, að viðurkenndur verði réttur sinn til hlutdeildar í þeirri eignaraukningu til jafns við varnaraðila.

Dráttarvaxta af fjárkröfu sé krafist frá samvistarslitum, en þann dag hafi sóknaraðili átt rétt á að fá sinn hluta eigna sér til ráðstöfunar.

Um lagarök vísar sóknaraðili til reglna um stofnun sameignar og dómafordæma um viðurkenningu á hlutdeild sambúðaraðila í eignarmyndun á sambúðartíma.

IV.

Kröfur sínar reisir varnaraðili á því, að aldrei hafi verið fjárfélag með aðilum máls þessa. Því hafi ekki verið um sameiginlega eignarmyndun að ræða og því ekki heldur neinar eignir, sem komið geti til skipta gegn andmælum annars aðilans, sbr. 1. mgr. 104. gr. laga nr. 20/1991 um skipti á dánarbúum o. fl. Að því leyti, sem um sameiginlegt heimilishald hafi verið að ræða, kveðst varnaraðili hafa lagt fram fé, sem numið hafi hærri fjárhæðum en svari hans hluta í því, enda hafi tekjur sóknaraðila ekki dugað fyrir útgjöldum hennar vegna kaupa á íbúðinni að Gnoðarvogi 38, annarra einkaþarfa hennar og framfærslu hennar og sonar hennar. Hann hafi hins vegar, meðan hann átti lögheimili í Grindavík, dvalist þar að mestu, haft þar fullkomna heimilisaðstöðu og kostað einn heimilishald sitt þar. Um þær eignir, sem kröfugerð sóknaraðila í máli þessu taki til, vill varnaraðili taka fram:

Fasteignina nr. 7 við Stjörnusteina á Stokkseyri, áður nr. 5, hafi varnaraðili keypt með kaupsamningi, dags. 30. mars 1990. Kaupverðið, 1.500.000 kr., hafi verið greitt með viðtöku áhvílandi veðskulda, að fjárhæð 1.253.781 kr., 146.219 kr. í peningum og fimm ára gamalli bifreið, sem varnaraðili hafi fengið hjá bróður sínum, Gunnari Lúðvíkssyni, og metin var á 100.000 kr. í kaupunum. Varnaraðili kveður sóknaraðila ekkert hafa lagt fram til kaupanna og ekki heldur til afborgana og vaxtagreiðslna af hinum viðteknu lánum. Ekki hafi kaup þessi heldur breytt því, að varnaraðili hafi eftir sem áður lagt fram fé til að standa undir kostnaði af hinu sameiginlega heimilishaldi. Sé því með vísan til þess allsendis hafnað, að sóknaraðili geti gert tilkall til eignarhlutdeildar í nefndri fasteign.

Málatilbúnað sóknaraðila við annan tölulið dómkrafna verði að skilja svo, að hún telji, að eign varnaraðila í Vísi hf. hafi nánast öll orðið til á tímabilinu 1981-1989, þ. e., eftir að varnaraðili og Páll H. Pálsson seldu Skipanausti hf. vb. Hrungni, GK-50, og eignir sameignarfélags síns, Vísis sf. Þetta sé fjarri lagi. Nettóhlut sinn í söluverðinu hafi varnaraðili fengið greiddan að hluta með verðtryggðu skuldabréfi, upphaflega að fjárhæð 2.216.325 kr., og að hluta í peningum, 530.400 kr. Í greinargerð sóknaraðila komi fram, að henni sé ókunnugt um, hve stóran hlut varnaraðili hafi átt í

Vísi sf. og hvort sá hluti hafi verið mikils virði við upphaf sambands aðila. Eignarhluti hans hafi verið 20% og bókfært verðmæti hans 31. 12. 1974 að stofnframlagi og eignarhluta í lóð fiskhúss meðtöldum 2.057.683 gkr. á verðlagi þess árs, en framreiknað til verðlags 1994 3.201.134 kr. Vafalaust hefði söluverð eignanna á þeim tíma verið miklu hærra, þar sem fasteignir og tæki höfðu þá verið fyrnd um árabil og verðbólga mikil. Vísi hf. hafði varnaraðili ásamt tveimur öðrum mönnum stofnað árið 1965. Það sé röng fullyrðing í greinargerð sóknaraðila, að varnaraðili hafi lagt sinn hlut í Vísi sf. til Skipanausts hf. á árinu 1981 og eignast fyrir framlag sitt 33% hlut í félaginu. Hið rétta sé, að hann hafi selt umræddu félagi eignarhluti sína í vb. Hrungni, GK 50, og Vísi hf. 2. janúar 198 (sic). Hlutabréf sín í Skipanausti hf. hafði hann keypt þegar árið 1972, og síðar hafi hann tekið þátt í hlutafjáraukningu. Eins og skattframtöl beri með sér, jukust síðan eignir varnaraðila jafnt og þétt allan tímann, sem hann hafi tekið þátt í atvinnurekstri í Grindavík. Sóknaraðili hafi ekkert lagt til þeirrar uppbyggingar, enda hafi hún átt nóg með eigin eignarmyndun og framfærslu sína og sonar síns. Um þá staðreynd breytir engu, að hún hafi starfað sem launþegi hjá Vísi hf. frá því á árinu 1981 og fram á árið 1986. Verður því ekki á það fallist, að sóknaraðili geti gert tilkall til eignarhlutdeildar í umræddum eignum.

Varnaraðili mótmælir þeirri fullyrðingu sóknaraðila, að þau hafi stutt hvort annað með fjárframlögum. Hann kveðst allan tímann, sem samband þeirra stóð, hafa lagt henni til meira og minna fé auk þess, sem fór til að greiða hans hluta af hinu sameiginlega heimilishaldi, en tekjur hennar hafi ekki nægt til að standa undir eignarmyndun hennar af íbúðinni að Gnoðarvogi 38, einkaþörfum hennar og kostnaði af framfærslu hennar og sonar hennar, sem var á tíunda ári, er sambúð aðila hófst. Jafnframt mótmælir varnaraðili því, að sóknaraðili hafi séð um allt heimilishald, sem hafi verið sameiginlegt. Hafi varnaraðili tekið sinn þátt í því, er hann var á heimilinu, en þegar hann hélt til í Grindavík, hafi hún að sjálfsögðu annast það ein. Einnig mótmælir hann því, að aðilar hafi litið svo á, að við fjárfestingar í hlutafélögum væri um óskipta sameign að ræða. Hafi hún ekki komið að kaupum hans á slíkum bréfum, og sé honum ekki kunnugt um, að hún hafi fjárfest í hlutabréfum. Í greinargerð sóknaraðila sé frá því skýrt, að sóknaraðili hafi greitt kaupverð íbúðarinnar að Gnoðarvogi 38 með viðtöku áhvílandi lána við Byggingarsjóð ríkisins og borgarsjóð og eigin lántökum. Þess sé ekki getið, að þar hafi m. a. verið um að ræða vaxtalaus og óverðtryggð lán frá varnaraðila, 150.000 kr. skv. skattframtali 1976, 650.000 kr. skv. skattframtali 1977 og 450.000 kr. skv. skattframtölum 1978-1981. Á þetta sé bent

vegna þess, að það sýni ásamt öðru, að sóknaraðili hafði ekki fé aflögu á þessum tíma til hlutabréfakaupa.

Varnaraðili kveður rangt, að hann hafi gengið syni sóknaraðila í föður stað og að nokkru sinni hafi staðið til af sinni hálfu að ganga í hjónaband með sóknaraðila. Hafi varnaraðili aldrei farið með forsjá sonar sóknaraðila og ekki verið framfærsluskyldur gagnvart honum. Slíku hafi ekki verið til að dreifa, hvað sambúðaraðila varðar, fyrr en eftir gildistöku barnalaga 1. janúar 1982, en þá hafi pilturinn verið orðinn sautján ára. Hafi framfærslubyrði sóknaraðila verið lengst af, meðan sambandið stóð, miklum mun meiri en varnaraðila. Um áformaða húsbyggingu í Grindavík kveður hann það rétt, að hann hafi sótt um og fengið umrædda lóð, en ekki sætt sig við skilmála um, hvers konar hús mætti byggja þar, og lóðinni skilað. Hann kveður sóknaraðila engan þátt hafa tekið í kostnaði, sem af þessu hafi hlotist, og ekki verið til þess ætlast.

Í upptalningu sóknaraðila á eignum sínum og skuldum virðist henni hafa láðst að geta um snyrtistofuna Gimli sf., sem hún muni hafa stofnsett árið 1985 ásamt annarri konu og muni enn vera annar tveggja sameigenda að.

Að lokum bendir varnaraðili á, að dómmyndaðar réttarreglur um fjárskipti við lok óvígðrar sambúðar byggist á sanngirnissjónarmiðum og þá umfram allt því, að annar aðilinn auðgist ekki á óréttmætan hátt á kostnað hins. Á slíkt geti reynt, hafi fjárhagur aðila blandast saman á einhvern hátt. Aðstoð varnaraðila við sóknaraðila við íbúðarkaup hennar og viðhald íbúðarinnar kynni að stofna honum rétt til hlutdeildar í þeirri eignarmyndun hennar. Það væri hins vegar fráleit niðurstaða, að hún stofnaði henni rétt til hlutdeildar í eignarmyndun í atvinnurekstri hans.

Um sýknukröfu sína vísar varnaraðili til 1. mgr. 104. gr. laga nr. 20/1991 um skipti á dánarbúum o. fl., 72. gr., áður 67. gr., stjórnarskrár lýðveldisins Íslands nr. 33/1944, 1. mgr. 1. gr. samningsviðauka nr. 1 við samning um verndun mannréttinda og mannfrelsis, sbr. lög nr. 62/1994, dómmyndaðra réttarreglna um fjárskipti við lok óvígðrar sambúðar og réttarreglna um séreignarskipulag í hjúskap per analogiam.

V.

Eins og að framan greinir, er bú aðila undir opinberum skiptum vegna slita á óvígðri sambúð. Við skiptameðferðina reynir á, hvort fjárfélag hafi stofnast með aðilum og hvernig farið verður með skiptingu eigna og skulda samkvæmt ákvæðum XIV. kafla, einkum 104. gr., laga um skipti á dánarbúum o. fl. nr. 20/1991. Kröfur sóknaraðila, sem hér eru til úrlausnar, lúta að þessu, og breytir engu að því leyti sá búningur, sem kröfum hefur verið valinn.

Eins og sönnunaraðstöðu er háttað í málinu, verður lagt til grundvallar, að varnaraðili hafi lagt til framfærslu sinnar og heimilishalds að öðru leyti fyllilega að sínum hluta. Sóknaraðili hefur ekki leitt líkur að því gegn andmælum varnaraðila, að hún hafi stutt varnaraðila með fjárframlögum, svo sem haldið er fram. Þá er fram komið, að varnaraðili dvaldist löngum í Grindavík, þar sem lögheimili hans var mikinn hluta sambúðartímans. Hann hafði ekki framfærsluskyldu gagnvart syni sóknaraðila, aðilar áttu ekki barn saman, og ósannað er, að hjónaband þeirra hafi verið fyrirhugað.

Á sambúðartíma stunduðu báðir aðilar launaða vinnu og töldu fram til skatts sitt í hvoru lagi. Samkvæmt skattframtali sóknaraðila 1975 námu heildartekjur hennar árið 1974 690.037 kr., eignir námu 60.000 kr. í peningum og skuldir 30.000 kr. Tekjur hennar héldust fremur lágar allan sambúðartímann og fóru raunar lækkandi síðari hluta hans. Þannig námu þær 705.554 kr. árið 1993 og 795.763 kr. árið 1994. Samkvæmt skattframtali 1976 keypti sóknaraðili íbúð að Gnoðarvogi 38 árið 1975 fyrir 3.488.624 kr., og var það eina eign hennar samkvæmt skattframtali 1995, þá að fasteignamati 5.024.000 kr., og skuldir námu þá 703.304 kr. Skuldir sóknaraðila við varnaraðila samkvæmt skattframtölum hennar voru sem hér segir: árið 1976 150.000 kr., árið 1977 650.000 kr. og árin 1978-1981 450.000 kr.

Samkvæmt skattframtali varnaraðila 1974 námu eignir hans 3.032.449 kr. og skuldir 1.962.385 kr. Tekjur hans það ár samkvæmt skattframtali 1975 voru 1.100.540 kr. Annar töluliður dómkrafna sóknaraðila er reistur á framlögðum kaupsamningi, dags. 1. ágúst 1989, er varnaraðili seldi Vísi hf. alla hlutafjáreign sína í því hlutafélagi fyrir 12.000.000 kr. Að auki er í samningi þessum annars vegar kveðið á um greiðslu á viðskiptainneign varnaraðila, að fjárhæð 6.898.188 kr., og hins vegar skuldabréfaeign hans, að fjárhæð 5.705.309 kr. Samkvæmt skattframtali 1995 námu eignir varnaraðila 37.222.288 kr. og skuldir 846.749 kr. Meðal eigna er fasteignin Stjörnusteinar 7, Stokkseyri, að fasteignamati 3.964.000 kr.

Aðspurð fyrir dóminum af lögmanni varnaraðila kvað sóknaraðili son sinn hafa verið skamman tíma heima, eftir að sambúð aðila hófst, og kvaðst hún hafa styrkt hann til náms. Hún kvað varnaraðila hafa aðstoðað sig við kaup á íbúðinni Gnoðarvogi 38, Reykjavík. Hún neitaði því að hafa lagt fé til kaupa á fasteigninni Stjörnusteinum 7, Stokkseyri, eða greiðslu afborgana og vaxta vegna áhvílandi lána til kaupa á vélbátunum Fjölni og Hrungni eða til kaupa hlutafjár. Þá kvaðst hún hafa verið annar tveggja eigenda snyrtistofunnar Gimlis frá árinu 1985. Varnaraðili kvað fjárhag aðila hafa verið algerlega aðskilinn.

Ekki þykir hafa verið um sameiginlega eignarmyndun aðila að ræða, og

er ekki fallist á, að eignir þær, sem hér um ræðir, skuli koma til skipta á grundvelli fjármunaréttarreglna, sbr. 1. mgr. 104. gr. laga nr. 20/1991. Almenn laga- og sanngirnisrök þykja ekki standa til þess, eins og atvikum er hér háttað, að höfð verði hliðsjón af lagareglum um helmingaskipti hjúskapareigna við lok hjúskapar. Er eigi fallist á, að sóknaraðili skuli á þeim grundvelli öðlast hlutdeild í eignaraukningu varnaraðila, sem varð á sambúðartímanum.

Niðurstaða málsins er samkvæmt þessu sú, að framangreindar eignir skuli tilheyra varnaraðila einum, og ber að sýkna hann af kröfum sóknaraðila. Ákveðið er, að málskostnaður skuli falla niður.

Úrskurðinn kveður upp Sigurður Hallur Stefánsson héraðsdómari.

Úrskurðarorð:

Varnaraðili, Ásgeir Lúðvíksson, er sýknaður af kröfum sóknaraðila, Berthu Þórarinsdóttur.

Málskostnaður fellur niður.